

עין משפט
נר מצוה

קיד א מיי פ'ה מהל' שבעות הל' יג סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סי' רלח טעמ' נז':

קמז ב מיי' שס פ"ב הל' א סמג שס טוש"ע י"ד סי' רלז ס"ב':
קמז ג מיי' שס פ"ה הלכה יט':

קיו ד מיי' שס פ"ב הלכה א ונפ"צ מהל' נדרים הל"ח] סמג שס טוש"ע שס וסר"י סעי רטו א"ן:

תורה אור השלם

1. ובאו הפנים המאזכרים האלה במעיקר לצבות בטן ולנפול ירך ואמרה האשה אמן אמן: במדבר ה כב

הנהגות הב"ח

(א) במשנה מפי חזקים חייב כיצד אמר לא אכלתי היום (וכ"ה) במשנה שבמשניות]: (ב) תוס' ד"ה שבעה כו' תימה: י"ב עיין באשר"י פ"א סי' טז מתוך קושא זו:

מוסף רש"י

הנה חד דאחזיק בנר. אלתא דהוא גדול מקורת בית הכז (נדרים כה.). אורוותא תיבנא. אילטנלאות מלאות מנן (שם). בטרורף. נחש מנומר לא משתכח כקורת בית הכז (שם). מיטרף טריפין. הוא טמערין (שם). בשגבור טרוף. ולא היו גדול כי הלי גוואל (שם). שבעות העדות כו'. ראה לקמן ל א. הדרן עלך שבעות שתיים

כט:

בי היכי דלא תהוי הפרה לשבועתייהו. הא דאמרינן (גיטין דף לו.)

נדר שהודר על דעת רבים אין לו הפרה אין ללמוד מכאן דהיינו שנים לחודיה דלמלא דעת הקצ"ה שאני ואס תאמר ואומן חרמות שאנו גוזרין על דעת הקצ"ה ועל דעת הקהל היאך יש להן היתר דאפי' על דעת הקהל גרידא הוה על דעת רבים ועוד היכי מישתרי בלא חרטה וי"ל דענת הקהל כך הוא שיתירו כשירצו ואפי' בלא חרטה ומה שמסכימים דעת הקצ"ה תקנו הגאונים לחומרא בעלמא ולא דמי למה שהשניע משה שהקצ"ה צוה להשניע אצל חרמות שאנו גוזרים הכל תלוי בדעת הקהל לחוד: **גבו** טרוף **קאמר**. במסכת נדרים (ד' כה.) פריך ולימני טרוף ומשני מילתא אגב אורחיה קמ"ל דקורת בית הכז טרוף ונפקא מינה למקח וממכר:

(לעיל ע"א) **משום** קניא דרבא.

נראה דקפץ ומשבע דמסתמא רבא היה יודע הצרייתא והיה משביע אותו על דעת המקום ועל דעת צ"ד: **לשבעה שאובא** **כבר** זו שבעה שלא אוכלנה הראשונה שבעות ביטוי והשניה שבעות שוא. (ג) תימה דשניהם שבעות ביטוי דשבעה שאוכל היינו כוית כמו שבעה שלא אוכל דאמר רבא לעיל (ד' כו.): דחייב אס אכל מית ושלא אוכלנה היינו שלא אוכלנה כולה כדאמר רבא נמי לעיל ושמה יש לחלק בין אוכל לשלא אוכל: **שבעות** העדות נוהגת **באנשים אבל לא בנשים**. צריש פרק שבעת העדות נפקא לן מועמדו שני האנשים אס כן אשה פסולה לדון דהא מנן פ' בא סוין (מדה ד' מט': ושם) כל הכשר לדון כשר להעיד והא דכתיב (שופטים ד') והיא שפטת את ישראל איכא למימר שהיתה מלמדת להם הדינים ח"נ לפי שהיתה נציאה היו מקבלים אותה עליהם וכן יש צירושלמי מעמה שאין האשה מעידה אינה דנה מיהו תימה דספ"ק דצ"ק (ד' טו. ושם) ובקדושין (ד' לה.) דרשין מאשר תשים לפנייה דהשוא הכמוצ אשה לאיש לכל הדינים ואי אשה פסולה לדון הא לא מיירי לפנייהם אלא כנשכים לדון כדדריש פרק המגרש (גיטין ד' פח: ושם) לפנייהם ולא לפני עוזדי כוכבים לפנייהם ולא לפני הדיוטות וי"ל דקרא איירי בתרוייהו צדיינים ובגידונים וממעט עוזדי כוכבים והדיוטות משום דלפניהם קאי אאלהים דמשמע מומחין וקאי נמי אנידונין וכל ישראל האנשים ונשים בכלל זה:

הדרן עלך שבעות שתיים

ואלא שמואל מאי קא משמע לן

הדרן עלך שבעות שתיים

אהדרי. דהא הכא מפי אחרים הוא ומחייב ר"מ שלא צצ"ד: **דוקיא דמסני' קמ"ל**. אשמעינן דדוקא מנן מפי אחרים פטור ודקמני מתניתין סיפא אחת זו ואחת זו מושבע מפי אחרים חייב דדוקא בענו אמן מנן כדקמני ואמרו אמן דלא תימא אורחא דמילתא קמני:

הדרן עלך שבעות שתיים

שבעות שתיים פרק שלישי שבעות

אלא. הכי קאמר להו לא על דעתכס כי היכי דתהוי שבעתכס על דעת אחרים ולא יוכלו הס להמירה דנדר שהודר על דעת רבים אין לו הפרה (': **ולא**. הוי נחש עב כקורת בית הכז בתמיה: **והא בהוא**. נחש צשני שצור מלכא:

אלא כי היכי דלא תהוי הפרה לשבועתייהו:

ואם לא ראיתי נחש כקורת בית הכז: ולא (הוא ההוא דהוה בשני שבור מלכא הוה חד דאחזיק תליסר אורוותא תיבנא אמר שמואל בטרורף כולהו נמי מיטרף טריפין בשגבו טרוף: שבעה שאוכל כבר זו שבעה שלא אוכלנה כו': השתא משום שבעות ביטוי מוחייב משום שבעות שוא לא מוחייב הרי יצתה שבעה לשוא אמר ר' ירמיה תני **"אף על שבעות ביטוי: ברתני'** שבעות ביטוי נוהגת באנשים ובנשים בקרובים וברחוקים בכשרין ובפסולין בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו ^אוחייבין על דוונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד שבעות שוא נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרין ובפסולין בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד ומפי עצמו ^אוחייבין על דוונה מכות ועל שגגתה פטור יאחת זו ואחת זו המושבע מפי אחרים חייב ^ד(אם) ^ה(א) לא אכלתי היום ^גולא הנחתי תפלין היום משביעך אני ואמר אמן חייב: **גמ'** אמר שמואל יכל העונה אמן אחר שבעה כמוציא שבעה בפיו דמי דכתיב יאמרה האשה אמן אמן אמר רב פפא משמיה דרבא מתני' ובריייתא נמי דיקא דקתני ^אשבעות העדות נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקים ולא בקרובים בכשרין ולא בפסולין ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד ובפני ב"ד ושלא בפני ב"ד מפי עצמו ומפי אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בהן בב"ד דברי רבי מאיר ותניא בבריייתא שבעות העדות כיצד אמר לעדים בואו והעידוני שבעה שאין אנו יודעין לך עדות או שאמרו אין אנו יודעין לך עדות משביע אני עליכם ואמרו (לו) אמן בין בפני ב"ד בין שלא בפני בית דין בין מפי עצמו בין מפי אחרים כיון שכפרו בהם חייבין דברי רבי מאיר קשיין אהדרי אלא לאו ש"מ הא דענה אמן הא דלא ענה אמן ש"מ אמר רבינא משמיה דרבא מתניתין דהכא נמי דיקא דקא תני שבעות ביטוי נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרין ובפסולין בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו אין מפי אחרים לא וקתני סיפא זה וזה מושבע מפי אחרים חייב קשיין אהדרי אלא לאו ש"מ הא דענה אמן הא דלא ענה אמן

הדרן עלך שבעות שתיים

אהדרי. דהא הכא מפי אחרים הוא ומחייב ר"מ שלא צצ"ד: **דוקיא דמסני' קמ"ל**. אשמעינן דדוקא מנן מפי עצמו כשבעות ביטוי אצל מפי אחרים פטור ודקמני מתניתין סיפא אחת זו ואחת זו מושבע מפי אחרים חייב דדוקא בענו אמן מנן כדקמני ואמרו אמן דלא תימא אורחא דמילתא קמני:

הדרן עלך שבעות שתיים

מסורת הש"ם

(א) מריס כה.. (ג) [לעיל ח:]; (א) [שם]; (ד) [בגין"ף ובגל"ש [לעיל ח:]; (ה) [לעיל ח:]; (ו) [לקמן ג.]; (ז) [מסת טו.]; (ח) [ויקרא ה.];

רבינו חננאל

משה לישראל אמר להן הוו יודעין שלא לדעתכם אני משביעכם אלא לדעתי ודעת המקום כו'. ואסיקנא אלא משום דלא תיהוי (הפרה) לשבועתייהו כו': אם לא ראיתי נחש כקורת בית הכז. תליסר אוריתא תיבנא (א': **מתני'** נשבע לבטל המצוה שלא לעשות סוכה שלא ליטול לולב שלא להניח תפלין זו היא שבעות שוא שחייבין על דוונה מכות ועל שגגתה פטור: שבעה שאוכל כבר זו שבעה שלא אוכלנה הראשונה שבעות ביטוי. והשניה שבעות שוא: ירושלמי' כיצד עושין אומרים לו שיאכלנה מוטב לו לעבור על שבעות שוא ולא על שבעות ביטוי. אמר שלא אוכל כבר זו. שבעה שאוכלנה. הראשונה שבעות ביטוי והשניה שבעות שוא. אומרים לו שלא יאכלנה. מוטב לו לעבור על שבעות שוא לחוד ולא על שבעות שוא וביטוי. חזקיה אמר אהן דמשתבע על תרין דאינן תרין לוקה משום שבעות שוא. בשם ריש לקיש אמר אהן דחמי מיטרא נחית (ג) ואמר קריי פלי ברכסין [ולוקח] משום שבעות שוא. ועוד אמר כ"ד בולאות היו בדרום וכולם חרבו משום שבעות שוא שהיא אמת שנאמר לשוא הכיתי את בניכם וגו': שבעות ביטוי נוהגת באנשים ובנשים כו'. וכן שבעות שוא כו' נוהגת בכל אדם בכשרין ובפסולין וכו': אמר שמואל כל העונה אמן אחר שבעה כמוציא שבעה מפי דמי. ושמואל דיוקא דמתניתין קמ"ל וכו' ופשוטה היא. נתברר דשבעות ביטוי חייבין על דוונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד ועל שבעות שוא חייבין על דוונה מכות ועל שגגתה פטור. ועל (שבעות שקר) שבעות העדות ושבעות הפקדון קרבן בודון ובשגגה:

הדרן עלך שבעות שתיים

(א) נראה שחסר כאן. (ב) עיי' בשו"ת הרי"י מיוש זצ"ל שגדפס זה מקריבז משונה סי' פ"י נאה על דברי הירושלמי הלז.